

«Όπως τα έζησα»

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Μ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ δεν ανήκει, βέβαια, στον χώρο της λογοτεχνίας, αλλά συγγενεύει με αυτή μέσω ενός από τους πιο σημαντικούς μεταπολεμικούς λυρικούς ποιητές μας, του Τάκη Βαρβιτσιώτη, στίχους του οποίου μελοποίησε ο Μάνος Χατζιδάκις. Στον δεύτερο τόμο του «Όπως τα έζησα (1981-1993)» από τις εκδόσεις Πατάκη (ο πρώτος κυκλοφόρησε το 2012 από τις εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη) συνεχίζει την εξιστόρηση της πολιτικής του σταδιοδρομίας, όχι όμως ως «απομνημονεύματα», αλλά ως κατάθεση, κυριολεκτική, του «όπως τα έζησε», δηλαδή απλά, σταράτα, χωρίς να διεκδικεί ούτε εύσημα ούτε «δημιουργία εντυπώσεων» με συγκλονιστικές, τάχα μου, αποκαλύψεις.

Σεμνός, σαφής, καίριος, στοχεύει μόνο την ουσία, και όχι τις περί αυτής «σάλτσες» και κουτσομπολιά ή, το χειρότερο, «ξεκαθάρισμα λογαριασμών», γιατί ο ίδιος ως άνθρωπος και ως πολιτικός δεν έχει συμπλέγματα ούτε απωθημένα. Και το ύφος του, η γραφή του δηλαδή, τιμά τη γλωσσική μεταρρύθμιση του φίλου του και σαν τον ίδιο ακέραιου πολιτικού, του Γεώργιου Ράλλη, που ως υπουργός Παιδείας το 1976 μας απάλλαξε οριστικά από τη μέχρι τότε βαρύγδουπη καθαρεύουσα.

ΔΙΑΒΑΣΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ με μεγάλη ευχαρίστηση, γιατί δεν πυροδοτεί αντανάκλαστικά διαφωνίας. Μπορεί να μην με βρίσκει σύμφωνο σε όλες τις αποτιμήσεις του, αλλά ούτε μία φορά δεν ξύπνησε μέσα μου το αντίπαλο δέος. Κι αυτό το χάρισμα στην πολιτική κόνιστρα το έχουν μόνο οι αληθινοί statesmen.

Βέβαια, η χρονική περίοδος που καλύπτει (1981-1993) είναι από τις πιο ενδιαφέρουσες του τόπου μας. Ανατροπές επί ανατροπών: Αλλαγή, εκλογή νέου Προέδρου της Δημοκρατίας με άγρια ψαλιδισμένες αρμοδιότητες, σκάνδαλο Κοσκωτά, ασθένεια του Ανδρέα, τρεις απανωτές εκλογικές αναμετρήσεις σε διάστημα εννέα μηνών, κυβέρνηση Συνασπισμού - Νέας Δημοκρατίας, εντέλει πρωθυπουργία Μητσοτάκη, αποστασία Σαμαρά, επιστροφή του ΠΑΣΟΚ. Δεν θυμάμαι όμως να συνάντησα ούτε μία φορά την έκφραση «το βρώμικο 1989». Κι αυτό δείχνει το ήθος και το ύφος του συγγραφέα.

Στο βιβλίο υπάρχουν και «διαμάντια» που δεν τα ξέραμε εμείς οι εκτός πολιτικής. Όπως αυτό που είπε ο Ευάγγελος Αβέρωφ στις 17 Μαΐου του 1987 στην Εθνική Συνδιάσκεψη της ΝΔ (σχολιάζοντας την προ διετίας αποχώρηση του Κωστή Στεφανόπουλου από τους κόλπους της και την αποτυχία της ΔΗΑΝΑ στις εκλογές του 1985): «Και επειδή είμαι και λίγο λογοτέχνης και απόγονος τσοπαναί-

ων, θα πω ότι αυτό (σ.σ.: η ίδρυση δικού του κόμματος) αποδεικνύει ότι και κριάρι καλό να είσαι, αν φύγεις από το μαντρί θα σε φάει ο λύκος».

Όπως και αυτά που του εμπιστεύτηκε ιδιαίτερος ο Κωνσταντίνος Καραμανλής μετά την πτώση της ΕΣΣΔ: «Η διαρχία ΗΠΑ - Σοβιετικής Ενωσης πλέον δεν υπάρχει. Ο ασκός του Αιόλου άνοιξε. Η ισορροπία του τρόμου ανατράπηκε. Οδηγούμεθα στην απόλυτη κυριαρχία της μίας εκ των δύο υπερδυνάμεων - των ΗΠΑ. Σήμερα βρίσκεται στο τιμόνι των ΗΠΑ ο Τζορτζ Μπους (σ.σ.: ο πρεσβύτερος) που είναι συνετός γένης και ο οποίος πιστεύω ότι δεν θα καταληφθεί από την αλαζονεία της εξουσίας. Κανείς όμως δεν γνωρίζει τι θα πράξει ο επόμενος, αφού καμία δύναμη ούτε σήμερα ούτε στο ορατό μέλλον δεν θα είναι ικανή να τον σταματήσει. Ετσι είναι ενδεχόμενο να βρεθούμε μπροστά σε αποφάσεις που θα οδηγήσουν ολόκληρη την ανθρωπότητα σε άλλου είδους δεινά. Εύχομαι οι προβλέψεις αυτές, για το καλό όλων, να μην βγουν αληθινές. Αλλά αν ανατρέξει κανείς στην ιστορία, θα διαπιστώσει ότι κάθε φορά που υπήρξε μονοκράτορας στην παγκόσμια σκακιέρα, πριν καταστραφεί ο ίδιος -πράγμα που αργά ή γρήγορα θα συμβεί-, είχε δημιουργήσει τεράστια προβλήματα σε ολόκληρη την υφήλιο». Και καταλήγει ότι, ενώ αυτά απασχολούν την παγκόσμια κοινότητα, «εμείς στην Ελλάδα ασχολούμαστε με το "σκάνδαλο Κοσκωτά"».

ΕΝΤΥΠΩΣΗ ΜΟΥ ΕΚΑΝΕ ότι για τον Βαρβιτσιώτη ως υπουργό Εθνικής Αμυνας στην κυβέρνηση Μητσοτάκη (όπου πράγματι οι καινοτομίες που έφερε, όπως η είσοδος γυναικών στο στράτευμα κ.λπ. -ως τότε υπήρχε μία μόνο γυναίκα-, ποτέ δεν ανατράπηκαν) εκείνο που μετρούσε στους στρατιωτικούς προκειμένου να καταλάβουν ανώτερα αξιώματα ήταν πρώτα το επίπεδο της μόρφωσής τους και μετά ο χαρακτήρας τους. Που τον βυθομετρούσε ως έμπειρος ψυχολόγος. Και ποτέ σχεδόν δεν έπεσε έξω.

Ωστόσο, και το πάθος του για τον πολιτισμό είναι φανερό στο «Όπως τα έζησα». Και οργανώνει για τους ακρίτες των συνόρων πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στην Κόνιτσα, π.χ., με τον Μάνο Χατζιδάκι και τη Νάνα Μούσχουρη. «Και αν κανείς μου έλεγε», γράφει, «να τον χαρακτηρίσω με δυο λόγια, θα επαναλάμβανα τη φράση του Λ. Κύρκου: Ο Μάνος είναι η ευγενέστερη ψυχή που παρήγαγε ποτέ η Ελλάδα».

